

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BANFFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délnen.

Ara évenyre 3 ft. o. 6. Hirdetés ár: négyhasábos sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelteik. A nyilatkozatok cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, augusztus 13.

(D) Az „Ung. Nachrichten“ többi számaiban egy cikksorozat indít meg az erdélyi alkotmánykérdésről.

E lap sok figyelemmel s jó akarattal kísértse az erdélyi dolgokat, nem ritkán reprodukálta lapszemléjében egyes kérdéseink fellett elmondott nézeteket, s általában azon nem magyar ajkú lapok közé tartozik, a melyek, habár simultak a kormány politikájához, de egyszersmind méltányolták a nemzet alkotmányos szempontjait, s mindkét rész érdekeit a lehetőleg kielégítő transzaktokban keresték a megoldás lehetőségét. E lap ezen irányra viseltetnünk kell annyi méltánlattal, hogy alkotmánykérdésünk körüli észrevételeit taglalás alá vegyük, s már is felmerült több téves nézetének, s ezen alapult felfogásának hibás irányáról meggyőzni törekedjünk.

Azonban előre kell bocsátanunk, hogy mi az alapos vitatkozásra az időpontot kedvezőnek nem látjuk. Az alkotmánykérdések sarkpontja a képviselő, s hogyan vegyülhetünk egy képviselői szerkezet bírálataiba, a mely jelenleg éppen folyamatban van, s két nemzetiség negatív, két nemzetiség pozitív magatartása által Erdély belviszályának élő jelképét képezi?

De arra fogunk törekedni taglalásunk alatt, hogy a subjectív felfogást kerüljük, s tárgyilagossá akarunk lenni az „Ung. Nachr.“ által felvetett közjogi kérdések taglalásában remélve, hogy az említett lap nézeteinket figyelemre méltatja, s a mennyiben azok előtte meggyőzőknek fognak tetszeni, felhasználandja a kérdés tisztázására és arra, hogy közreadott hibás állításai által olvasó közönsége ne mistificáltassék.

Hogy taglalásunk érthetővé váljék, közreadjuk itt az említett lap említett cím alatt eddig elé kiadott 1-ső cikkét, mely észrevételeink tárgyát szolgál.

Az említett cikk így következik:

„Az erdélyi alkotmánykérdés — írja az „U. N.“ — minden akadály dacára elintéztetés felé indul. De vajon ezen országgyűlés végleges, vagy csak ideiglenes művet fog-e alkotni, ez a jövő kifürkészhetlen titka, melybe még az egész magyar alkotmánykérdés burkolva fekszik.

A magyar és székely nemzet képviselőinek részt nem vétele az erdélyi országgyűlés tanácskozásában, ugyanazon jogi felfogás következménye, mely a magyar nemzetet itt nálunk minden politikai tért elvon, sőt az egész magyar nemzeti pártot, municipalitásokat és parlamentaristákat, mindig kedvezőtlenebbé való ténnyé szorítja. A nélkül, hogy a kilépett magyar képviselők jogi nézeteinek taglalásába bocsátkoznánk, csak azon kételyünknek adunk kifejezést, vajon ezen lépés politikai opportunitásának eszméje, mely ezen képviselők előtt látszott lebegni, oly egészen helyes-e?

Legalább nem lehetne előre felténni, miszerint a Felső udvari kancellária tanácsolói fogja, hogy Erdély országgyűlése a magyar és székely nemzet képviselőinek távolléte miatt határozatképtelenné nyilváníttassék, s a magyar alkotmánykérdés megoldatásáig elapadtassék. Mihelyt a népképviselőt elve el fogadtatott, ezen országgyűlés többsége is előre el van határozva, ha a románok és szászok összetartanak; a többség ekkor mindig ezen két nemzeté, és a kisebbségben levő magyar ajkú képviselők csak az egyenjogúság árán, mesterségesen felállított s ostromolt érdekképviselő mellett nyerhetnének ily körülmények közt többséget. Ezen képviselők ezen igazságot már a magyarországi választási törvény vizsgálatánál könnyen tapasztalhatták volna.

A kormány által kibocsátott ideigl. országgy. választási törvény az 1790–91 dki XI. törvényekkel kétségkívül teljességgel nem áll összhangzásban. Amde miként lehetett volna egy feudális erdélyi országgyűlést ily elavult törvényekkel alapján 1863-ban, mindennemű népképviselőt kizárásával egybehívni? Ezen

lehetetlenséget a kilépett követek is, mint látszik, felfogták, a mennyiben kilépési nyilatkozatukban ezen cikkek megtartását bölcselem nem követelik.

De föltétve azon esetet, hogy az erdélyi udv. kancellária az országgyűlési választási rendet azon census alapján bocsátotta volna ki, mely az 1848-ki V. k. cikkben Magyarország számára határozott, vajon nem sértegette volna-e meg egyszersmind az erdélyi alkotmány szövegét, mintán ezen választási törvény csupán Magyarország részére adott ki.

Az ideiglenes választási rend, mely a jelen erdélyi országgyűlést constituálta, általában véve kétségtelenül pártfogolja a szász nemzetet és egyes kis városokat. De mit használt volna a magyar képviselőnek, ha a magyar választási census alapján hivatalt volna össze az országgyűlés? Bizonyosan kevesebb szász, de annál több román követ jelent volna meg az országgyűlésen; a magyar ajkú képviselők azonban minden esetben kisebbségben maradtak volna épp úgy, mint most. Amde ezen többség körül forog minden, mert mindent a többség határoz, ha a koronával egyetért, tekintet nélkül a fenálló törvényekre, melyeket az tetszés szerint megtart, módosít, vagy megsemmisít.

De az erdélyi országgyűlés egybehívása már önmagában véve törvényellenesség, állítják a jogcontinuitás hívei. Mi azonban kételkedünk, vajon ennek correct bizonyítékát lehet-e adni.

Maga az 1848-ki unio-törvény későbbi országgyűlési tárgyalásokra bizza azt, hogy ezen unio miként és mily módon legyen közelebből meghatározandó. Mi által tehát egy új erdélyi országgyűlés későbbi egybehívása kimondatott.

Aztán tekintetbe kell venni, hogy ha a kormány az erdélyi országgyűlést most hívta egybe, erre jogos alkalmat az utolsó hazai országgyűlés feliratában talál, hol az országgyűlés kijelenté, miszerint Magyarország államjogi viszonyait Horvátországgal a horvát nemzetli szabad egyezkedés útján akarja rendezni. Alkalmazva tehát az ekként felállított elvet, valamint szemközt az erdélyi románok és szászok nyilatkozataival egy erdélyi országgyűlés egybehívása a véget, miszerint azon nemzetek óhajai is meghallgatassanak, melyek a népesség többségét képezik, legalább is épp oly jogosult volt, mintha a kormány a horvát országgyűlést ismételve egybehívta volna. Különb a merev jogcontinuitási elv hívei a közelebbi egybehívlye volt horvát országgyűlés egybehívását soha sem bélyegezték törvénytelen ténynek.

Mily érvekkel akarják inná az erdélyi országgyűlés egybehívását jogtalan tényül bemutítani, föltétve, hogy a jogcontinuitási elvet a két magyar koronaországra nézve egyformán érvényesnek kívánják tekinteni. Vajon ezen két országnak ezen 1848-ki törvények szerint talán különböző államjogi összeköttetési viszonyai vannak-e? Sőt nem volt-e inkább Horvátország a magyar országgyűlésen mindig képviselve, míg Erdély csak az uralkodó közössége által volt oly sokáig Magyarországgal összekötve?

Azonban tökéletesen felfogják, hogy az 1861-ki horvát országgyűlés létele jogosult volt, mégis mi különbség az erdélyi országgyűlésnek hasonló jogosultságát nem akarják felfogni? Vagy talán a horvátoknak harezias maguktartása 1848-ban képezi-e a legitimisták jelenlegi országgyűlési joguknak alapját? Amde ugyanezen ok harezolna a románok és szászok mellett is, mintha e nemzetek is fegyverrel kezükben álltak ellent a boldogtalan polgar-háborúban a 48-diki alkotmány követelményeinek s az eredmény e népeket nem tüntette fel legyőzötteknek, bárha nem az ő fegyvereik voltak.

Olvasóink előtt legelőbb feltűnik az, hogy e lap is elfogadja azon állítást, a melyen a bécsi lapok annyit lovagoltak, s az 1791-iki XI. törvényezik alapján megalapított országgyűlési szerkezetre nézve azt kérdi: miként lehetett volna egy feudális erdélyi országgyűlést ily elavult törvényezikkek alapján össze hívni?

Itt előrebocsátjuk azt, hogy a magyar közvélemény általában sem az 1791-ki sem az

1848-ki, sem semmi nemli szerkezet nyomán erdélyi országgyűlést nem akart; de ha annak lenni kellett, erre nézve bátrak vagyunk azt állítani, hogy az éppen úgy megtörténhetett a b. Kemény terve szerint 1791-ki alapon, mint a gr. Nádasdié szerinti ostromolt szabályok által.

Mert azt egyenesen és határozottan tagadjuk, hogy az 1791-ki szerkezet feudál alapú volna; vagy pedig, hogy ha az feudál alapú, egy a mostani is az, minth a mostani az 1791-diki országgyűlés egészen hasonló alap-szerkezettel bír, csak a résztvevők létszáma változott a szász és román nemzet többségére, s illetőleg a birodalmi alkotmány előnyére.

A legconservativebb magyarok felfogása oda ment ki, hogy ha a Felső az uniót felfüggesztette, és így a nemzetiségek és közbírdalom érdekeinek kiegyenlítése előtt lehetetlen a pesti közös gyűlésbe összehívunk, ha Erdély autonóm jogainak a közös királyság alkotmányába való beillesztésére ki-küldött rendszeres bizottmány 1848 óta egy részben meghaladován, másrésben nem képezvén az akkor fegyverben állott román nemzetiség közvéleményét, szükségessé váltak látszik, hogy Erdély e részben kiballgatassék: egy a jogfolytonosság természete szerint, az az 1848 előtti szerkezeti országgyűlés által történhetik, a jogegyenlőség visz-szavonhatlan eszméjének alkalmazása mellett.

Erre azt mondják, hogy az 1791-ki szerkezet feudál alapú volt. Ez az, a mit mi nem találunk.

Az 1791-ki országgyűlés állott a vármegyék, városok és taxás helyek követeiből, és a regalistákból.

Feudális alap-e ez?

A mostani országgyűlés is áll a vármegyék, városok és taxás helyek követeiből; és a regalistákból.

Ha az első feudális szerkezet, egy az utolsó is az lehet, mert alapjuk tökéletesen egy.

Az 1791-ki szerkezetben sem volt semmi kaszt képviselve, mint a mostaniban nincs; mert az nem áll, hogy akkor csak valamely rend birt volna választási joggal, mert az ország két területe u. m. a székely- és szász-föld szabad szavazattal bírt, a mely nem volt censushoz kötve. Minden székely s minden szász személy szerint választó volt, s ha a szászok e választási jogot csak közvetőlegesen gyakorolta, az nem országos törvény, hanem saját helyhatósági gyakorlat nyomán történt, a mi a székelyföldön is az illető helyhatóságok tetszése szerint megsejt néha.

A városi polgárok a közvetőlegesség választási jogát, maga a közvetőlegesség választás feudal rendszer-e, nem éppen a francia democatia hozta ezt nagyobb divatba, meggyőződve, hogy az egyenjogú roppant néptömeget ezen polgári jog gyakorlatára a történeti rendzavarások miatt veszély nélkül táboroztatni nem lehet.

A feudál rendszernek csak annyi befolyása volt, hogy a paraszt nem választhatott. Tehát csak ezt kellett eltörölni, vagy is csak itt alkalmazni az 1848-iki eszmét, hogy a paraszt is, mint már joggal felruházott — választ-hasson.

Ez sehol sem ütközött az 1791-ki országgyűlési szerkezet szabályaiba, mert hisz az, hogy több szász város válasszon, vagy kevesebb, még a feudál, vagy democat eszmék alkalmazásánál nem tesz semmi különbséget.

Kérdjük, hogy ha a mostani országgyűlésből a parasztságot kizárnák, mivel volna ez nem feudálabb, mint az 1791-ki?

Felelet: semmivel.

Nem a szerkezetben volt tehát a feudál

eszmé, hanem abban, hogy a megyei parasztságnak nem volt választási joga; tehát csak annyi kellett, hogy e jog megadásának, s azonnal levetkezett az 1791-ki szerkezet is minden feudalismust.

Ez oldalról tehát igen alaptalanul támadják és támadták meg a lapok az 1791-diki szerkezetet; mert az is a mostani tökéletesen egy eszmén nyugszik, csak a jogkiterjesztés változott, a minők elérésére az 1848-ki törvény is adott volna kulcsot.

Sokkal inkább meg lehet támadni az 1791-diki szerkezetet azért, mert ott a jog a megyékhez és városokhoz, és a mostani lélekszámhoz van kötve. Amde a mostani szerkezetben is, habár a nagyobb vármegyéken a népképviselő joga a létszámhoz van emelve, azért a 7—10 ezer lelket számláló apró szász-székek éppen egy két követet küldenek ma is, mint régen! Tehát a választási jog ma is egyenesen megyei jog.

A feudalismusra fektetett argumentatio tehát tökéletesen elesik. E részben a két szerkezet között semmi különbséget nem látunk.

Ha valami rossz van az 1791-ki szerkezetben, az az, hogy a regalisták számát egész addig lehetett emelni, a mennyi volt a követei száma, sőt gyakorlatilag többre is emelték.

Ez által az országgyűlés határozatainak minden possibilitása a kormány kezén volt, úgy hogy Erdélyben a kormány cselekedett mindig a képviselőt által. Ily egyesített befolyással történt az unio kimondása is, mit a kormány maga tett az 1848-ki királyi előterjesztvények közé.

A mostani szerkezetben a kormány kevesebb regalistára szorította magát. Amde az 1791-ki szerkezet szerint is a regalisták létszámának meghatározása a kormánytól függött.

Be sem láthatjuk tehát, hogy miért feudálabb az 1791-ki szerkezet a mostaninál? ennélfogva az erre fektetett argumentatio teljesen elesik.

Később folytatjuk taglalásunkat.

Az erdélyi országgyűlés

X. ülése, aug. 11-én.

Kezdeté 10 órakor. A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatván, néhány megjegyzés után helybenhagyattak.

Erre Elnök: Brennenberg, brassó kerületi követnek, ki ezen napi rendre kitűzött választófő-rati általános vitára a javaslat ellen szólónak volt bejegyezve, adta a szót.

E képviselő nyilatkozatáról és kilépésétől utóbbi számunkban tettünk már jelentést.

Zimmerman: Ha arról, mit Brennenberg mondott, a jegyzőkönyvben említés történik, akkor aranyozva megjegyzést kívánok tenni.

Elnök: Minthogy a nyilatkozat itt történt, föl kell annak a jegyzőkönyvbe is vétetni.

Zimmerman: Magából értetik, hogy a házban helyet foglalt képviselő az önként igénybe vett szótól elállhat s hogy a szabad nyilatkozás jogát meggyőződése szerint használhatja. Mióta Erdélyben országgyűlések léteznek, oly időben is, midőn a continens a szabad szót nem ismerték s midőn az absolutismus mindent uralgott, hazai törvényeink gyöngyei közé tartozott a gyűlékezettekben s azokon kívüli szabad szólhatás. A mennyiben tehát Brennenberg nyilatkozata oly tartalmúnak látszik, mintha azért, mivel megemlékezve a költő szavaira: „Os homini sublime dedit, et erectos ad sidera tollere valuit“, a ház egyhangú nézetével ellenkezőbe lépén innen kilépnie kell, mintha itt a vélemények dictatátának, mintha mi iskolás gyermekként lecskével a szebben jelenünk itt meg (Bravó!) ily gyanúsító felfogás ellen a jegyzőkönyvben ünnepélyesen kell tiltakoznunk (közbeljeslés).

Rosenfeld kir. hiv. A korábbi állapotokat, melyek mélyen ható biztosítékokon alapulnak, s az idők viszontagságain át a késő utódoknak főtartattak, sokan közülünk megkedvelték.

Ez intézmények, habár azokon kívül állók-tól irigyltetve, becsülnék oly tekintetben ese-

kélebbek voltak, mivel az előbbi századok szellemének megfelelőleg több vallásfelekezet és számos polgártársak azoknak élvezetétől kizárva volt: Csak kevés képviselő testületnek sikerült jó idején reformokat kezdeni, s nagyon is sokszor elszakítottak ki az, mi természetesen kifejlődve a népek javára érlelődött volna. Az európai állami alakulások követelménye, a törvények előtti egyenlőség elve évek során érvényre jutott ez országban, és már most ezeket törvényekkel kell emelnünk. A kir. leirat az ország helyzetét világosan adja elő, s nyilván tárgyalja a kormánynak abhoz való viszonyát úgy szinte a módokat, melyek által hazánkat folyótatlagos jogi s alkotmányi viszonyokba hozhatjuk.

A hálaival fogadott kir. leiratra fölirat határozatot intéztet. A fölirati bizottság úgy járt el leghelyesebben, hogy a kir. leirathoz tartván magát, kifejezte az ország abbéli szándékát, hogy ez ország államjogát a haza s a birodalom javára kifejteni törekszik. Több képviselő eddigi meg nem jelenése fölötti sajnálunk s azon reményünk kifejezése, hogy töresen álló helyeik mihamarább el lesznek foglalva, szintén kifejezést talált a fölirati javaslatban. Ajánlja ezt, mint a folség szózatához méltó választ. (Bravó.)

Eitel: Nem tagadhatni, hogy az 1848-iki események következtében beállott abszolutizmus által nem csak jogi viszonyaink, hanem jog-nézeteink is megváltoztak. Minden változások közt az volt a legfontosabb, mely Erdély alkotmányát elvette. E rendszabály keserű orvosi szer volt, de sok jót is okozott. Az october 20-i diploma drága adomány, mely részint jogi, részint hasznossági szempontból megbirándó. Már most az a kérdés, vajjon Erdély az 1848-1 események által előbbi alkotmányát eljátszhatta-e valóságos eljátszta-e? (Egy hang: nem!) Oly kérdés ez, melyre Erdély törvényeiből bajosan vagy éppen nem lehet felelni! Erdély nem veszthette el alkotmányát legalább nem egészen, de azért jót teszi a kormánynak, hogy a 48-iki törvényeket nem állítja helyre. Ha mindjárt el is fogadjuk a jogfolytonosság elvét, azért még is ki kell mondanom, hogy az országgyűlés jogosítva van a régi erdélyi alkotmány azon részét megváltoztatni és módosítani, a mely többé nem alkalmazható. Ezek után kitér a szónok és jellemezni akarja a régi erdélyi alkotmányt, mely alatt a folytonos negatív, a kormánnyal ellentétes s a testületek közti szüntelen egyenetlenség miatt semmi haladás nem történhetett. Hasonlítva továbbá a hazai alkotmányt egy oly köntöshöz, mely egykor elégséges volt szükségünk fedezésére, de most már szűk és rövid. Először a azon javadalmak, melyek a constitutionális centralizációból erednek. A régi magyar erdélyi alkotmány alatt mennyire nem kelle feltüntetni — mond a szónok — legrágább érdekeinket, nyelvünket, vallásunkat; mindig e félszben éljünk-e? Az új Ausztriát minden tekintetben szabadulv irány lengi át, mely minden néptörzs iránt igazságos! (Bravó.) Nem feladatunk fontolgatni vajjon az oct. dipl. megegyezik-e az arany bullával és a leopoldi hitvallással. Nézzünk előre ne hátra 48 felé, ez nagy visszaélés volna reánk nézve; nekünk itt nem secundum legem, hanem de lege e kell itéletet hoznunk! (Bravó.)

Pártolom a felirat minden pontját.

Budacker: Pártolja a felirati javaslatot, s mellőzve ennek azon pontjait, melyek a lakosság többségének kívánságait, nemzetiségi és politikai tekintetben tárgyalják, a figyelmet a 34 és 35 pontra kívánja irányozni mint a melyek az országnak az anyagi szükségekre irányozott ohajításairól szólnak. (Fölkiáltások: a részletes vitához tartozik.) Ide tartozik; mert éppen anyagi dolgokról szóló pontok igazolják ezen v. felirati javaslat elfogadását. Szokásban van hazánkban egy fadó, mely az életviszonyokra a legnyomasztóbban hat; ezen bizonyos körülmények közt 10 ft 50 krajár összeget elő, ezen az okosított nemzetgazdaságtól által el itelt igazságtalan adó eltörölendő. Kiemeli továbbá mind azon eszközök nemlétét, melyek az ipar és kereskedés felvirágzására szükségesek u. m. jó közlekedési eszközök, csatlakozással a világkereskedés főbb pontjaihoz rendszeresített hitel stb., mely akadályok elhárítását sürgeti, hogy a lakosság az állam követeléseinek megfelelően. Egy másik terü. mely a lakosságot nyomja: a földbirtok tetteles megadóztatása, mely mint tudva van a tisztajövedelem nagyon is önkényes kitudásán alapul, s mely oly terhes hazánk lakosságának legnagyobb részére nézve, miszerint a legtöbb helységben kénytelen katonai executio szünet nélkül folytatni szomorú munkáját (Felkiáltások: ugyan!) És pedig ezen adózók nem azért nem fizetnek, mintha oppositot akarnának tenni. E bajt a tisztá jövedék elküldéses kiszámítása által sietve el kellene hárítani, ha nem akarjuk, hogy számtalan család és község inségre jusson. A hosszaz évekre terjedő katonaközlési kötelesség is károsan hat az országra, a földművelésre és iparra. — Mindezek kifejezésének a v. feliratban volna helye,

fontartom azonban magamnak az adó tárgyában önálló indítványt nyújtani.

Lassel: Általán véve egyet értek a fölirattal, alkotmányos lelkiismeretnek azonban két pontot nézve, melyek abban foglaltnak, mivel a két pont elvi természetű az, hogy Erdélynek Magyarországgal unióját a lakosság nagy része nem ohajlja, sőt ellenzi, s ellene volt annak létesülése előtt, ugymint azután. A felirat továbbá azt mondja, hogy az unio teljes törvényerővel nem jött létre. Ha ezzel az mondatik, hogy az unio teljes törvényes kifejlődését el nem érte, abban teljesen megegyezem, mert az unio keresztülvitele végett még némely törvényes intézkedés meg étele lett volna szükséges, melyek nem tétettek meg, az unio tehát törvényesen nem fejlődött ki teljesen. De ha ott az akar állítani, hogy az 1848. I. cz. nem tekintendő törvénynek, abba részemről bele nem egyezhetem. Általán tudva van, hogy érint. cz. az országgyűlés által egyhangulag szavaztatott meg. O Felsége által szentesítve és az országgyűlésen tünepélyesen kihirdetve lön, s véleményem szerint mindazon criteriumokkal bir, melyek egy törvény alaki érvényességéhez szükségesek. Következésképpen azt gondolom, hogy ha érint. cz. teljesen érvényes és hatályon kívül tétele czéloztatik, ez csak ugyan azon uton, azaz törvény útján történhetik. Az unio oly fontos ügy, s annak változásai általán megkívánják, hogy az előbb vagy utóbb ismét országgyűlési tárgyalás és elhatározás alá kerüljön. Ez okból azt hiszem, hogy lehelten az 1848-iki unio t. czet, egy új egyeztető nyilatkozat által eltörölni. Eszrevételeim második tárgya az Octob. 20-iki diploma és a Februári patens. Ezekről az mondatik a föliratban, hogy úgy az összes Monarchiára valamint Erdélyre nézve kötelező állam alaptörvények, s hogy azokat az erdélyi törvények közé befogja czikkelyezni. Ha az országgyűlés azért tekinti már előre kötelezőnek Erdélyre nézve ez okmányokat, mert azokat O Felsége adni méltóztatott, ez az octroy és a jogeljárás elmeletének elfogadását jelentené, mely elmeletet én el nem fogadhatok. Én azt hiszem, hogy egy nép nem játszhatja el alkotmányát, ennek folytán az erdélyi államalkotmány mindaddig fennáll, míg rendes törvényhozási uton azaz a törvényhozás, mind két faktorának egyetértő közreműködésével módosítva vagy megváltoztatva nincs. Már most tudjuk, hogy az Octoberi diploma több oly ügyet, mely eddig az erdélyi törvényhozási körébe tartozott, a birodalmi tanácsnak adt, én azt hiszem, hogy ez csak Erdély beleegyezésével, rendes törvényhozási uton történhetik. Elismerem, hogy az ausztriai monarchia hatalmának és egységének megapítására hazánk Erdély érdekében szükséges az octoberi diplomában megnevezett közös tárgyaknak a birodalmi tanács körébe leendő áttétel, és csak azt kívánom, hogy ez alkotmányos uton és az erdélyi képviselőt hozzájárulásával törjénjek.

Binder Mihály: Örömmel vettem észre hogy a javaslat ellen lényeges ellenvetés nem hozott föl, s hogy az előttem szóló is, ki csak egyéni nézetét mondotta ki az unio kérdése fölött, a javaslatot a részletes vitát alapjául elfogadja. Az egész fölirat 3 lényeges elvet tartalmaz. Először: ugyanis, hogy a felséges uralkodóhoz a practica sanctio e-jénél fogva Erdély fölött uralkodik, 2-or: hogy Erdély a birodalom semmi más tartományának alá nem rendelt, s az összbiradalommal szorosban egyesített ország és 3-or: hogy Erdélynek történelmi joga van alkotmányos kormányformára. Az első illetőleg kiki tudja, hogy Erdély mily szomorú időkben vetette magát a habsburgi ház uralma alá, s hogy ez ország fönállása az összbiradalom fönállásától függ. A második kérdésre nézve eltérnek a nézetek; de Erdélynek a magyarkoronávali szoros egyesítése pártolói sem a történelem, sem az ország viszonyait nem veszik tekintetbe. Midőn Erdély a független magyar királysághoz tartozott, akkor is külön vált törvényhozással bíró külön tartományt képezett, (?) s ime aból hogy a magyar szent korona, melynek tagja Erdély is, az ausztriai császárra szállt, következtetni akarják, hogy Magyarországhoz szorosabb viszonyban áll, mint a birodalom egyéb tartományaihoz. Erdélynek a magyar koronához tartozásának gyakorlati következményei csak oly jövőben állhatnak be, melyre jó állampolgár nem is gondolhat.

Mig Ausztria áll, addig egyes tartományai elválaszthatlanok. Az 1848-iki törvények alaki tekintetben is elvetendő, mert azok vihar és nyomás alatt és az ország nagyrészenek részvételével jöttek létre. Azonkívül megerősített ugyan az illető törvények, de nem szentesített meg és nem hirdettetett ki. És végre oly nagy súlytal birjon a többség ellenében az ország csekély töredékének merev ragaszkodása, hogy egy alakilag létre nem jött törvény keresztül vitessék? Az 1848-iki törvények újak és még is elévültek már. Van Erdélynek több régi törvénye, mely szintén elé-

vült és melyet ezért, anélkül, hogy az alkotmányos alapot föladnók, alkalmaznunk nem lehet, hanem belőlük kiindulva oly törvényeket kellene alkotnunk, melyek az octoberi dipl. és februári patensben nyújtának.

Erdélynek mint alkotmányos országnak joga lett volna a törvények hozatalához hozzá szólni, de a viszonyok folytán nem maradt az octroynál egyéb mód hátra. Nekünk föladatunk ama törvényeket elfogadni, nehogy a fejedelmet új octroyra utaljuk. A felirati javaslatot lényegében pártolom.

Schuller Libloy: Nem szándékoztam szólni mert azt hívé, miszerint a v. felirati általános vita röviden fog befejeztetni, miután azonban azt látja, hogy az abban foglalt helyek is érintettek, habár késztületlenül is nyilatkozni kell. Igen örömdne ha Lassellel a jogfolytonosság mellett szólhatna, mert az alkotmányos kifejlődés szükségesszerű elvén tartom, hogy octroyálások ne forduljanak elő, hogy tehát a jogérvényesen létesült törvények a törvényhozási tényezők által szüntettesenek is meg, elvileg tehát egyetértek Lassellel, mert mindamellett fel kell ellene szólnom; mert miképpen Binder M. helyesen megjegyzi, vannak törvények melyek már magunkban hordják a halál esiráját, tulélvük, többé nem alkalmazsak, pedig az 1848 ki törvényeket olyanoknak tartom, melyekről elmondhatjuk: (summa jus, summa injustitia. (Bravo))

Az 1848-iki törvények maguk játszik el (vervirk) a jogot és nem mi akarjuk ezt irányunkban tenni. Eljátszik a jogot melynek fogva O felsége Magyar- és Erdélyország fölött uralkodik, továbbá mert a nádor kezébe adták a hatalmat, eljárás a jogot, mely a prag. sanctio által Erdélyt és Magyarországot az osztályok államokkal quoad mutuum defensionem, egy birodalommal egyesíti, eljárás a jogot, melynek értelmében Erdély s Magyarország kisebb népei a nemzeti autonomia alapjain nyelvének, jognézeteknek és jog-önérzetüknek öröndhetnek, eljárás a történelmi jogot, melylyel Erdély százsz nemzete századok óta bír. Ha tehát jogeljárásokról van szó, ez nem csak azon nézponthól fogadandó, miként adnak törvények, hanem abból is mit tartalmaznak a törvények.

Az mondatot itt, hogy a lényeg főlebb áll a formánál és nekünk itt nem is ezekért hanem a lényegért kell küzdenünk, a mely az államalaptörvényben fekszik.

Ezekben találjuk fel az alapot, melyen megint alkotmányunk élvezetét lehet juthatunk. Ha ezen elvet nem ismerjük el, és Lassellel együtt követjük, a következtetéssel is be kell érünk, a mely azonban korántsem az, hogy ama két passzusnak talán csak szelidebb kifejezés adassék, hanem az utóbbi 15 év teljes negatívja, a mely következtetés azonban oly sikertelen vitákba vezetne, mint, melyekben az 1861-ki pesti országgyűlés kintt.

Szónok a feliratot jelen alakjában pártolja, és a tett s elvi természetű ellenvetések ellen van, ambar azok értékét elismeri és ohajlja, hogy ezen elvek mindig érvényesek legyenek, hogy a vihar által lehetlenné ne tétetnénk.

Beszéde következő részében örömet fejezi ki, hogy a fogarasi kapitány Brán a felirat mellett szavaz, hanem a tudományának tartomlása miatt szónok felajánlására, zik azzal: miszerint szónok felajánlására, hogy a román nemzet eddig minden jogból ki volt zárva, megjegyje, miszerint nem a nemzet volt kizárva, csak a nem birtokos osztály, mert az akkori korszak szerint, mely egész Európában uralkodott, csupán a birtokosok vettek részt az alkotmány jogaiban s terheiben, és az a sors szerencsétlen végzetet volt, hogy a románok nem tartoztak azok osztályába. Egyetértek Brán urral, hogy vitánk folyamába ne vegyitessék öröme, azonban azért, hogy ez így volt Erdélyben s nem másképpen, csak az előbbi korszakot lehetjük felelőssé. Figyelemzteti szónok Brán urat a Dunafejedelemségekre, hol még most sem javult az állapot, és reméli, hogy ennél fogva a történelmi múlt iránt sem lesz tulsi-gor. A feliratban — ugymond szónok — érvényesített mindhárom elv, nemcsak a mi specialis alkotmány viszonyunkon nyugszik, hanem a korszakunkban is. Ha azt követeli, hogy Ausztria, mint összhatalom zárkozzék össze, nem gondoljunk formákkal, csak a nép legyen megegyedve. Uram! a korszakunk elől nem vonhatjuk el magunkat, ne fektessünk tehát súlyt azon aggodalmakra, melyek csak formálisok alapunk, hanem fogadjuk el általánosságban a választási felirati javaslatot.

Schmidt Konrad: Két irányban tulajdonit az octoberi diplomának értéket: 1) mert általa az alkotmányosság elve az egész birodalomra kiterjesztett; 2) mert a centralizációt nem viszi tovább, mint azt a birodalomtól közös ügyek természete kívánja, és az egyes osztályok autonómiáját fentartja. Ennyi-földülte áll az octoberi diploma az 1848-iki törvényeknek, mert ezek a legmerekvebb színpontsítást állíták fel a nemzeti egység alapjait és nemzeti egyenjogúságot kizárt. A februári patens az octoberi diplomába foglalt

alkotmányos elvek kivételét érvényesíté, mert az adott képviseletet a közös birodalmi ügyeket illetőleg a birodalmi tanácsba. Azt mondják, ama törvények keresztülvitele attól függ, vajlon az egyes országok képviseletei is elfogadják-e azokat? és vajlon ezek beleegyezésével kötelezőkké tétethetnek-e az egyes országokban? Az annyit tesz, mintha azt mondanók, tanácskozzék Erdély az iránt, akare az osztrák birodalom alkotásze lenni? Ezen kérdés a leopoldi diploma és a practica sanctio által van eldöntve.

Trauschenfels Ferencz: Minthogy politikai hitvallásom azonos előttem szólott Lassellel képviselővel, töltőleges volna itt felszólalni; de szükségem néhány állítást czáfolnom, melyek az általa felhozott nézetek ellen ejtetek. Binder ur azt állította, hogy az unio törvénye sem O Felségétől nem szentesített, sem általában nem hirdettetett ki. Azt hiszem, köztudomású dolog s alig kell ujból felhozni, hogy az nem áll; mert az unio törvénye, mely 1848 június 10-én elhatározott s a nemzeti peccetekkel ellátva szentesítés végett följeljesztett, 1848-ban szentesítést nyert és júl. 18. országos ülésben ki is hirdettetett. Ez ellenvetés tények által czáfolatlik meg. Én is elvi törvénynek tekintem csupán az unio törvényt, mely a 48-iki szomorú események folytán keresztül nem vitetett, és melynek foganatosítását Erdély többsége nem ohajlja. De mint alkotmányos képviselő el nem hallgathatom ama nézetemet, hogy e törvény, a mint törvényhozó testület által hozott, csakis ilyennek közreműködésével törölthetetik el; a miért is kívánatos lett volna, hogy eziránt kir. propositio terjesztett volna élénk. Schuller Liblay képviselő ur azon megjegyzése: hogy az unio-törvényt kerekben törvényes létre nem jöttek tekinthetjük, de ohajlandó, hogy jövőben hasonló nyilatkozatok ne alkalmazzassanak, mondom, e megjegyzés maga eléggé igazolja, mért ne tartuk az unio törvényt.

A februári alkotmány csak is azon országokban hozhatlik octroy útján érvénybe, melyek eddig alkotmánynak nem öröndettek; de itt Erdélyben a februári alkotmány, melynek czelszerűségét teljesen elismerem, csakis alkotmányos törvényhozási útján igatathatik törvényeink közé. Különbö pártolom a javaslatot.

B. Salmen: megnyugtja magát a magyarok fő ellenvetését illetőleg, melylyel elmaradásukat indokolák, s a mely abból áll, hogy Erdély külön országgyűlése nem törvényes, fennállónak tartja azon törvényt, a mely Erdélynek Magyarországtól való függetlenségét decretálja. 48-ban — ugymond — hozott ugyan vihar és fenyegetések közt egy más törvény, melynek ezen függetlenségét meg kellett volna szüntetnie, melyet Innsbruckban a császárra erőszakoltak, de a mely teljes törvényerővel soha nem hirdettetett ki.

Megnyugszik abban, hogy nincs törvényes unio, mégis elismeri a 48-iki törvényeket a mennyiben azok lehetlenné tették, hogy az országgyűlés 1791 szerint hivassék össze. O Felségének teljes joga volt az országgyűlést saját rendszabályai szerint (eigene Vorschrift) összehívni; a mi oly liberalitással történt, hogy minden várakozást felülmut. Miután itt nincs ellenség a kormány irányában, s a felirat csak a k. leiratra felel, természetesnek találja miképp azt alapelveiben el kell fogadni.

Zimmermann: A felirat mellett szavazok, mert az minden nemzetek és vallások jogegyenlőségének nagy elvén nyugszik; azonban igazságos akarok lenni az előbbi erdélyi törvényhozási iránt, mely a hitfelekezetek iránt sok túrelmet mutatott akkor, midőn más helyen sokkal rosszabbul álltak a dolgok. A mellett szavazok, mert az azt az eszmét fogadta el, miszerint Erdély független ország. Jól tudom, hogy 1848-ban Erdély Magyarországgal egyesített, vagy is a mint az illető t. cz. magyar szövege mondja, egybeolvasztatott (?). Azt is tudom az 1848-ki országgyűlés zárlatában az akkori helyettes (?) kormányzó befejező beszédét így kezdte meg: „Egy 300 dos mult sirjánál állok, üdvözlöm a követ urakat, mint Erdély utolsó önálló törvényhozóit.“ Amde az unio tényleg szétment. Nagy súlyt fektetnek arra, hogy alkotmányos országot maradjunk, és hogy e részben új biztositókat nyerjünk. Hivatkozás történelmi Lippót hitfelelre, és az 1791-ki II. t. czikkre. Szabadságot veszek magamnak utóbbiól egy passust felolvasni, mely az unioa vonatkozik. Az mondatik t. i. „hogy Erdély a magyar koronához tartozik, de a mellett megvannak saját jogai, és azért hogy Erdély dicső I. Leopold alatt a magyar koronához visszatért, jogai és honi szokásai sérelmével a vajdák alatti hajdankori állására vissza nem vitethetők s az egyesülésre nem kényszeríthetők.“ Ha mindjárt az unio teljesen létre is jött volna, mind addig, míg az ünelhatározás joga fennáll, számba kell hogy vettessék azon több-ellenkezés, mely irtozik az octroytól, bársonnan jöjjon az (?). Pártolom az adreppet, mert átlátja azon európai szükségességet, mi-

POLITIKAI HIREK.

linusz ur harmadfél év alatt csak két hóig teljesítette. Nekem nem kellett áldozat, csak pontos fizetés, különösen ez évben, midőn két évi pontatlanság miatt elvesztés fenyegette az előtti keresményünket is. Follinus ur irántan soha semmi szíveséget nem tett a szerződés mindig kötelezettség — én ellenben tömörkedek, miket annak idejében mindig el is ismert, csak most nem tud rólok semmit.

Végre átláttam, ha oly folytonos jövedelmek mellett, minők most Váradon voltak, nem fizet — ennek tán más oka van, mint a nem fizethetés — és midőn egy csaknem 300 ft jövedelemből nekem 3 frtot juttat, megérteni véltem az igazgató esaladjától származott borszót észrevételeket és tiszteltelenséget irányunkban, kik mindig becsületre igyekezünk valói szinpadon úgy, mint az életben társulatlának és magának a szinésznek.

Elmentem hozzá s megmondtam, hogy mitán tavasszal tett ígértét a pontos fizetésre nézve nem teljesít, elhatároztam társulatát elhagyni. Erre ő mosolyogva válaszolt: „Ha gondolja, hogy másutt jobb dolga lesz, kísértse meg.” Erre nem volt mit felelni, mint: számoljunk!

Számoltunk, és aug. 1-én bár félhavi fizetéstnek csak 90 frt, mégis 138 frt 29 krunk volt bent, de mitán elváltam tőle, természetesen lefizettem a 200 ft kölcsönből hátralévő 100 frtot, melyet tulajdonképp csak sept. 16-án kellett volna fizetnem, és ezért kaptam csak 38 frtot, nem pedig 26-ot, mint ő hibásan írta. És e körülmény sokat változtat a dolgon, mert ha együtt maradtunk, aug. 1-én csakugyan 138 frtot kellett volna kapnunk, már pedig, hogy 38 at se kapnunk volna, az bizonyos.

Az előterjesztésekről, miket Follinus ur maradásunkra nézve tett volna, mit sem tudok. Kinek tette? mert velem számadásunk óta még csak nem is beszélt e tárgyról. Én tehát nem konokul, hanem következetesen megmaradtam az eltávozás mellett. Azt csak nem várhatta Follinus ur józan észszel, hogy mitán felmondásomat egy szó marasztás nélkül elfogadta, majd én fognék ajánlatot tenni új szerződésre? De hisz Follinus urat többen felszólították Váradon, hogy ne bocsásson el bennünket, ő azt válaszolta, hogy nem tartoztatunk, mert túlkövetelők leszünk. Még azt is mondta, hogy Kolozsvárt, ha fogják is sajnálni Paulayt, annál kevesebbet gondolnak Paulaynéval! Sőt egyszer oly észrevételt is ejtett el az igazgatóné ő nsága, hogy én igazgatót akarok lenni Kolozsvárt, azért érdekellek nem egyezik, hogy marasztaljanak.

Azon állítólagos indoklás is, hogy a pesti nemz. színházal kísértem meg szerencsém: valótlán. A kölcsönös felmondás közöttünk július 24-én történt, és én csak július 30-án folyamodtam a nemz. színház mélt. intendánsához, hogy engedjen meg 5 fellépést, és aug. 3-án kaptam meg a kért engedélyt. Így ez nem oka, hanem természetes következtetés volt az elválásnak, mert Pestről könnyebben remélek barhova is szerződhetni. De még 5 játékra csak elbocsátott volna Follinus ur, ha szerződve lennénk is?

Meg kell még jegyezmem, hogy alaptalan azon állítás is, mintha ez évre szerződünk volna Follinus urral, fel se szólított, nem is írtunk alá se zódást. Ő megtartott, mert szükség volt ránk, mi maradtunk, mert e mostani eset nélkül tán soha se váltunk volna meg oly közönségtől, mely a szeretet, becsülés és partfogás számtalan jeleivel balmazott, mely közönség iránt bálánk és tiszteltünk soha nem változott, és Follinus ur állítólagos figyelmeztetése nélkül is mélyen éreztük, hogy a kolozsvári t. ez. közönségnél méltányosabbat irányunkban aligha találunk, bár hogy ezt nekem Follinus ur valaha mondta: nem igaz.

Follinus urnak így kellett volna nyilatkoznia: „Paulay felmondott, mert nem kap pontos fizetést, én elfogadtam felmondását, mert nem tudok pontosan fizetni” — ez állhat — lehet igaz; a többi mind ráfágás, vagy könnyen megeazfoltalható misztifikáció.

Hogy Follinus ur a t. ez. közönség megelégedését nélkülünk is méltán kiérdemelték: abban semmi kétségem; de nekünk is reményünk van, hogy, ha nem is Follinus urral, mielőbb alkalomunk leend e nemes város műértő és pártoló közönségének bálás elismerését bemutathatni. *)

● Kolozsvárt, aug. 12-én 1863.

Paulay Ede,
szinész.

*) Midőn ez ellennyilatkozatot is közreadjuk, kifejezve azt, hogy e kérdés további vita tárgya nem lehet: azon reményünket fejezzük ki, hogy Follinus ur, ki Paulay ur iránt szintén méltó elismeréssel nyilatkozott, megteendő a szükséges lépést a Paulay-pár megmarasztására, annál inkább, mert a kolozsvári közönség a mennyire tudja a jó szinészeket méltányolni, annyira védi őket, ha rajtuk valami méltatlanság történik. Már pedig Paulay nyilatkozatából látszik, hogy 3 ezen társaságtól nem akar megválni, jelenleg sincs sehova szerződve, s ha Pesten nem marasztalják őt, a kolozsvári közönség csak azon esetben nem tudná fel e jeles szinészek elbocsátását, ha ők vagy követelőseiket feljebb esigázták volna mint eddig, vagy jövedelméért más helyre szerződve voltak volna még. Ez esetek egyike sem áll, s mitán a becsületességéért, talentumáért s nagy szorgalmukért egyaránt becsült Paulay-pár iránt a közönség kitűnő rokonszenvvel viseltetik, kimaradásuk a társaságtól mindenesetre nagy hátrányra leend a szinigazgatónak. Ezt az ezen ügy iránt már is látható hangulatból bizonyít következtetni.

Szeik

Angolország. London, aug. 7. A görög-jonai kérdés megoldása előestéjén áll. Nevezetesebb pontjai már megoldottaknak tekinthetők, s a mi még egyelőre tenni való van, tisztán csak alaki természetű. A fontosabb kérdésekhez tartozott: 1) a dynastiát, 2) a területet, 3) a pénzügyet és 4) az ország jövődöbeli kormányrendszerét tárgyzó kérdés. Az első meg van oldva a dán herceg megválasztása által. Az új király „hellenek királya” címet veend fel, eltérve az eddigi „Görögország királya”-tól. A hellenek neve alatt jövőre csak új Görögország polgárai értendő az oda csatlakozandó jonaiakkal. A mi ez utóbbiakat illeti, a brit kormány eredetileg azt az indítványt tette, hogy a védtalannak eszközöljék ki a bécsi szerződésben résztvevő többi hatalmaktól Jonia bekebelezésébe való megegyezését, s csak aztán terjeszték a kérdést a jonai parlament határozása alá. Ez az eljárás azonban lassankint céltalannak bizonyult be, s most már ellenkezőleg abban lön megállapodás, hogy előbb a jonai parlament szavazatát hallgassák meg, s aztán a hatalmakat. A pénzügyi kérdés, a mennyiben a királyt és udvartartását illeti, a mint már tudva van, a védtalannak segítségével, kielégítőleg meg van oldva. Az országos pénzügy rendezését illetőleg azonban minden a hellen parlamenttől és Sponek gróftól fog függeni, a ki az ifju király oldalára mellé van adva tanácsadó. A nevezett egyéniség hírneves pénzügyes volt Dániában, s a mennyire az ügy a király hatáskörébe tartozik, szabad keze leendő Kivüle egy előkelő dán sem fogja az ifju királyt Athénébe kísérni.

Franciaország. Páris, aug. 7. Hogy a császár mire fogja magát a lengyel ügyben elhatározni, a legellentétebb hozzávetéseket olvassuk a hírlapokban. Így a „Botschafter” párisi levelezője írja, hogy a császár St. Cloudba érkezése a jelen körülmények közt és oly időpontban, a melyben máskor soha sem szokott oda menni, legalább is fordulatot jelent a politikában. Ide járul még az ezerféle hír, a milyen például az, hogy a császár az aug. 15-i ünnepély alkalmával nagy szennelét tartand a boulevardokon. Továbbá, hogy a császár fogadni fogja a diplomatiai testületet, a mi évek óta nem történt. Már pedig miért fogadná, ha semmi mondanivalója nem lenne nekik? A császár környezetéből az vezszik észre, hogy ő felsége orosz kedélyű és lehángolt. Emlékeznék még a Hübnér báróhoz intézett ama hírhedt köszöntésre, a mely az orosz háborút megelőzte; azt hiszik, az idén valami hasonló fog történni az orosz követtel. Megtörténhetik, hogy az idő szépnék marad; de annyi bizonyos, hogy a császár feje viharfeljes. Olyan emberek, a kik a fő növést is ballani szokták, Rotschild bárónak a német fürdőkről való hazajövetelében is nevezetes események előjelét látják.

Különbösen az előkészületek a fejedelmi gyűlésre nagyban folynak. A „Gen. Corr.” szerint a császár meghívására már több német uralkodó válassza megérkezett s eddigelő egy sines közöttük tagadó. Mitán tudva van, hogy a braunsweigi herceg, sőt a nagyralátó badeni nagyherceg is elfogadólág válasszoltak, bizony számítható, hogy a német uralkodók túlnyomó többsége, s közöttük Poroszország minden eddigi parthívei, meg fog jelezni. Nincs semmi ok, miért kerülnek az eszmeeserére szolgáló alkalmat, mitán ez különben is szabad kezét hagy tovább elhatározásaikra. Frankfurt szabad város a magas gyűlésen Müller idősebbik polgármestere által fogja magát képviseltetni. A tanácskozásról szavaz választatában a kitűnő tetésért, hogy a gyűlés helyéül Frankfurt lön kijelölve, s bizottságot nevezett ki az elfogadást ünnepély rendezésére.

Ezzel épp ellenkezőleg tudósítják a „Köln. Ztg.”-ot. Nyolcz nappal ezelőtt — írja a nevezett lap levelezője — a midőn Fould pénzügyminister, a kedélyek megnyugtatósára egy jegyzéket akart a „Moniteur”-ben közzé tenni, a melyben a lett volna megmutatva, hogy a háború éppen nem kikerülhetlen: azt felelték neki, hogy az árfolyam esése a börzén már szűnni kezd s azért nincs ok újabb cselekvényekkel elősegíteni Oroszországot tizonsági érzetében. A volt a bire, hogy a császár aug. 15-én a diplomatiai testülethez intézendő rövid beszéddel fogja az alkalmat felhasználni a kedélyek csillapítására. Néhány papig tartotta magát ez a hír s a császár még táncz

vigalmat is rendelt volt aug. 15-re St. Cloudba. Már a meghívó jegyek szétküldésénél voltak, a midőn Vichy-től az a parancs jött, hogy várjanak, míg a császár Párisba megy. Most azonban már az is felette kétséges, hogy vajjon Párisban lesz-e a császár aug. 15-én. Az az ingadozás a diplomatiai helyzetnek tulajdonítható. Tekintve az ang l politikát s Oroszország újabb javaslatait, Franciaország magartatása még nincs oly szilárd megállapítva, hogy a hallgatás tanácsosabb ne volna egy tinépeles alkalommal mondandó beszédnél.

Gortsakoff herceg jul. 30-ról egy újabb jegyzéket intézett a párisi kabinethez, a melynek iratja mérsékeltebb, udvariasabb az előbbiél, de lényege mit sem különbözik. Oroszország, ez újabb jegyzékben nem utasítja ugyan határozottan vissza a hat pontot, de ragaszkodni látszik a három osztozó hatalom külön értekeztetéhez. A „France” azt jegyzi meg e dipl. okmányról, hogy az a helyzetet semmit sem változtat. Habár Gortsakoff hercege jegyzéke némi elégtételt akar szolgáltatni Franciaország nemzeti érzékenységének, az az Angliával és Ausztriával való egyetértést teljességgel nem gyengíti.

Az „Opin. Nationale” egy cikksorozatot kezdett „Ausztria érdeke” czim alatt. A cikkek abból az eszméből indul ki, hogy Ausztria, a jelen bonyolalomban, a melynek diplomatiai idősakja úgy látszik végződik, nem maradhat semleges sémben mint talán Angolország. Neki el kell határoznia magát vagy az ő dynastiát, vagy az új népjog részére állani. Nyílt, bacsületes szövetségre lépni vagy Orosz- vagy Lengyelországgal.

A mexikói dolgokról írja a „France” hogy julus 12-én egy öt tagu küldöttség indult el Mexikóból Európába, hogy megvigye Miksa főhercegnék Bécsbe a mexikói bizalmi férfiak gyűlésének végzését, a melyben a főhercegnék mexikói császárra válasszolták. A francia császár és császárné táviratilag már tüdőztetűket küldötték a főhercegnék az ajánlott császári méltóság alkalmából. Hogy ő felsége mi e határozza magát, arról még semmi sem hallszik.

Olaszország. Turin, aug. 8. A lapokban egy hír kering, a melyet a „Diritto” sem ezafel meg, hogy a garibaldisták és mazzinisták valamely merész kísérletet akarnak tenni Velencze ellen. Hogy Garibaldi a velenczeihez intézett felhívásában a király nevét nem említi, ezt a nevezett lap azzal indokolja, hogy a garibaldianusok „teszik kötelességüket” s ha az alkalmas óra elérkezik a felkelt Velenczenek segítségére sietnek, anélkül, hogy e lépésökért az olasz királyságot terhelnék felelősséggel. Dicséretes elővigyázat, de nem sokat használva, jegyzi meg a „Vatl”.

Németország. Frankfurt, aug. 10. Az „Europe” már közli 1) a porosz királynak Gasteinből folyó hó 4-ről ausztriai császár ő felségéhez intézett iratát, a melyben kifejti az okokat, a melyeknél fogva tartozkodik a frankfurti fejedelmi gyűlésre megjelenni; 2) Bismark egy folyó hó 6-ról szóló körjegyzékének kivonatát, a melyben a király tartozkodása határozott megtagadás alakjában van felmutatva. Bismark azt akarja megmutatni, hogy a fejedelmi gyűlés időelőtti s azért ő, a német külügyministerek mielőbbi összehívását indítványozza, hogy a fejedelmi gyűlés elébe terjesztendő munkákat dolgozzanak. Bismark jegyzéke végén attól fél, hogy Ausztria törekvése Németországban nagyobb egység létrehozására, a már létező egységet is veszélyeztetni fogja.

Ausztriai császár „Ő felségét aug. 15-kére várják Frankfurtba, a kit Reehberg gróf s némely tudósítók szerint Schmerling ur is el fog oda kísérni. Az ígérkezett uralkodók számára is nagyban rendezik a szállásokat.

Orosz- és Lengyelország. A felkelők állásáról a krakkói területen, írják a „Morgenpost”-nak, hogy az Chmielenski osztályán s Bogusz 200 lovas csendőren kívül még több apró felkelő csapat is működik. Chmielenski 300 jól fegyverzett és egyenruházott embere van, a kik a Janow- és Seremin melletti ütközetekben tanujelait adtak vitézségüknek s önfeláldozásuknak. Sereminnél 90 orosz esett el, míg a lengyeleknek csak 27 halottja és 16 sebesültje volt. Bogusz osztálya is több esatát állott. Közlelebről egy erődben csaknem egészen megsemmisített egy orosz dragonos osztályt. Ellenben Olksuz tájékan, hir szerint az oroszok vertek szét egy felkelő lovas csapatot.

A plocki kormánykerületben az oroszok részéről Toll tábornok parancsnokol. Azt írják róla, hogy az elfogott felkelőket elevenem megölteti.

Az orosz hadikészületek roppant mérvben folynak. Helsingforsból írják, hogy oda naponkint érkeznek Pétervárról katonasággal terhelt gőzhajók. A partokon mindenütt optikai és villany-távírdákat állítanak fel s úgytelepeket készítenek. A háborút bizonyosnak

tartják. A tengeröbölben óriási kötőmegeket stílyesztenek le, a melyek már a víz színéig érnek.

A titkos nemzeti kormányról azt írja az „Ostsee Ztg.” hogy az Párisban székel s Czartorski Wladimir herceg, Ordenga, Guttry, Wolniewicz és gr. Dziahuski urakból áll. A tartományi bizottságok Varsóban, Vilnában, Posenben és Krakkóban, az említett főbizottságtól függenek s onnan kapják a rendelkezéseket egyenes küldötték útján. A kormány feje Czartorski Wladimir herceg, a kinek párta, a mint már említve volt, a herezeget Lengyelország királyává szándékszik kiküldetni, mi helyt Franciaország Oroszországnak a háborút megkezni. A párisi főbizottság, hir szerint, arra utasította a tartományi bizottságokat, hogy arra az időpontra, a midőn Franciaország háborút izen Oroszországnak, a mi már őszön (?) meg fog történni, 75.000 főnyi sereget tartsanak készen; fegyverekről kellő időben gondoskodva lesz.

Hir szerint a nemzeti kormányban aristocrata és democrata pártszakadás jött volna létre; a mi, ha igaz, elég szomorú a tengyel tígyre nézve.

Varsóban a nemzeti kormány 18—40 éves férfiak összerását rendelte meg. Minden házban megjelenik egy ismeretlen fiatal ember s felszólítja a háztulajdonost vagy képviselőjét a házban lakók számának és korának feladására. Oly nagy a titkos kormány tekintete, hogy senki sem merészel valótlán feladást tenni, habár e népszámlálás valódi célját senki sem tudja. Azt hiszik, Varsónak felkelése volna célba véve.

Ujabbak. Krakkó, aug. 12. A „Czas” szerint a felkelők Krysinski alatt a lublini kormánykerületben határozó gyűlést nyertek. Az orosz segéd sereget is visszaverték, Krukhat egyesült osztály élén, futásra kényszerítvén őket. A lublini kerület ki van tisztítva az oroszoktól s Podlachiával együtt csaknem egészen a felkelők kezében. Kevésbé szerencsés csatákat vívtak a felkelők a mazowi területen. Taczanowski jelentékeny haderővel Kalishnál áll. A Bug mellett Dnbiénkanál, ugy Varsó közelében is győzelmes csaták voltak a felkelőknek, az utóbbi helyen egy orosz zsidás századot vevén szét. A plocki kormánykerületben újból növekszik a felkelés. A távirai összeköttetés Varsóval minden irányban meg van szakítva.

— Turin, aug. 11. Tegnap Barinál a katonaság megtámadta Croceanak 130 főnyi rablócsapatját. Négy briganti elesett, többen megsebesültek. Estefelől ugyanaz a rablócsapat Venosanál is vereséget szenvedett.

Kolozsvár városa tegnap újból követeket válasszott. A szavazók újból b. Kemeny Ferenc és gróf Mikes János urak iránt fejezték a nem esőkkenő bizalmat.

— Kolozs, augusztus 14. Ezen mezőváros újra megválasztá követjéket gr. Bánfi Bélát nagy többséggel. A románok is Pap Áronra szavaztak mint előbb. Az édes apja most sem tagadta meg fiától szavazatát. Sokkal kevesebb választó élt jógával most, mint június 26-dikán. A mult választáskor voltak esendőrök is ide rendelve; most nem láttunk egyet is, valószínűleg látták, hogy mi akkor bekésen viseltük magunkat, s ezért szükségtelennek látták az itteni megjelenést.

Közelebről tudósítani fogom a t. szerkesztő urat hányan nem vettek részt a mostani követválasztásban

Székelvájatájál.

Gabonaár Kolozsvárt Augusztus 13-n 1863.

(Bécsi úrúréj osztrák értésben.)

Tisztabúza 4 frt 10 kr. Elegybúza 3 frt — kr. Rozs 2 frt 50 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 20 kr. Törökbúza 3 frt — kr. Pitykó — frt — kr. Marhús 13 kr.

Bécsi börze Augusztus 14-kén: Nemzeti kölcsön 82.25. 5% Metallikus 77.—. Bank-részvény 794.—. Hitel-részvény 191.90. Váltó Londonra 112.20. Ezüst 111.—. Arany 5.32.

1860-diki Állam kölcsön 101.55.

Augusztus 12-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.30. Erdélyi 75.25.

T. és telelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

